

Kočka domácí je zvíře domácí

FOTO: EDDY VAN 3000 (LICENCE CC-BY-SA-2.0)

Vím, že zavírat kočku je něco, co není zcela obvyklé. Zvláště na venkově. Ale ve skutečnosti není žádný důvod, proč kočku nechat volně běhat.

Studie a statistiky

V posledních několika letech se objevila řada studií, které se snaží zhodnotit vliv volně se pohybujících koček na divoká zvířata.

Začnu zdrojem, který je nejbližší a nejsnáze dosažitelný. Je jím evidence živočichů přijatých do Národní sítě záchranných stanic. V letech 2012–2015 bylo do záchranných stanic přijato celkem 64 557 živočichů (bez tzv. záchranných transferů). Z toho bylo 19 956 jedinců zraněno. U 2 924 zvířat je jako důvod příjmu uvedeno „pokousání, poškození jiným živočichem“. Tj. 14,65 % všech poraněných zvířat. Bohužel pouze u přibližně poloviny případů lze v poznámce najít druh predátora. Další zvířata donesená psem nebo koč-

kou byla přijata do záchranných stanic s „jiným důvodem příjmu“. Jedná se zejména o nezraněná mláďata, která ze zničených hnízd, ptáky s poškozeným opeřením, vyhrabaná hnízda ježků apod. Takto byla analýza doplněna na celkem 3713 případů. Tam, kde byl druh útočníka uveden (1964 případů), je poměr takovýto: 60,3 % kočka, 28,2 % pes, 10,8 % divoký predátor (nejčastěji straka obecná), 0,7 % vnitrodruhový konflikt (nejčastěji agresivní samci labutí velkých). U ptáků (1 298 jedinců) je poměr: 76,3 % kočka, 11,2 % pes, 11,6 % divoký predátor, 0,8 % vnitrodruhový konflikt.

Nejčastěji napadeným druhem je kos černý – 738 případů (poměr kočka/pes 10:1), na druhém místě zajíc polní – 352 (poměr kočka/pes 2:3), na třetím ježek západní – 273 (s výjimkou jediného případu, kdy kočka přinesla velmi malé mládě, jde vždy o napadení psem), na dalších čtyřech místech

Občan volající do záchranné stanice: „Dobrý den. Naše kočka chytla hrdličku. My jsme ji (hrdličku) zachránili a chtěli bychom, abyste se o ni postarali.“

Pracovník záchranné stanice: „Dobře. Přivezte ji. Ale hlavně zavírejte kočku, aby nechodila ven.“

Občan: „Zavírat kočku?!?“

To nemyslíte vážně! Přeci nemůžeme zavírat kočku!“

Další rozhovor se rozvíjí podle toho, jak je pracovník záchranné stanice odhodlán přesvědčovat občana a jak je občan odhodlán hájit „práva kočky“.

TEXT JAN KAŠINSKÝ

hrdlička zahradní – 219, drozd zpěvný – 135, sýkora koňadra – 128 a vrabec domácí – 107 (zde je poměr kočka/pes přibližně 10:1). Těchto 6 druhů tvoří 52,6 % všech případů. Po interpolaci výše uvedených poměrů na celkový počet zvířat nějak ovlivněných predátorem lze odhadnout, že kočky se po-

dílely během 4 let na 2 238 případech a psi na 1 047.

Kolik zvířat ve skutečnosti padne za obětí kočkám a psům, se lze jen dohadovat. Na každé živé zvíře dopravené do záchranné stanice připadá zřejmě několik tisíc zvířat, o kterých nikdo neví, protože je kočka (pes) zabije bezprostředně po napadení a ani je nepřinese domů. Přičemž skutečný podíl koček na zabitých zvířatech je určitě mnohem vyšší, neboť pes se venku pohybuje častěji „pod dozorem“ a když už něco uloví, má větší tendenci pochlubit se lidem – „členům smečky“. Dále zde nejsou započítána osiřelá mláďata ptáků, jejichž rodiče zabila kočka.

Připadá-li vám přemrštěné, že kočky mohou jen na území ČR zabít každoročně stovky tisíc ptáků a dalších zvířat, můžeme se podívat na vydané studie.

Na stránkách www.birdcanada.com vyšel v roce 2013 článek: „Can has Chickadeezburger? How Many Birds Do Cats Kill in Canada?“ Ten předkládá výsledky studie popisující nejčastější antropogenní (tedy s činností lidí související) příčiny usmrcení ptáků v Kanadě. Výsledky jsou alarmující. Z 268 miliónů zabitých ptáků jich mají na svědomí kočky 196 miliónů (73 %). Pro srovnání: elektrovody 25,6 milió-

Kočka na lovu – mozaika z Pompejí.

FOTO: MARY HARRISCH (PHOTOGRAPHED AT THE MUSEO ARCHAEOLOGICO NAZIONALE DI NAPOLI)

nů, lov 4,7 miliónů, zemědělské pesticidy 2,7 miliónů.

Podle práce zveřejněné v časopise Proceedings of the National Academies of Sciences (www.pnas.org/content/113/40/11261.abstract) kočky zásadním způsobem přispěly k úplnému vyhubení 63 druhů obratlovců, hlavně ostrovních druhů. Po potkanech a kryších jsou nejdestruktivnějším zabijákem.

Tomuto tématu se dlouhodobě věnovala americká biologka Jennifer L. McDonaldová, která výsledky svého výzkumu zveřejnila roku 2015 v rozsáhlé práci v časopise Ecology and Evolution (www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4541982). Z výzkumu vyplývá, že kočka přinese domů v průměru 9–10 mrtvolek za měsíc. Zároveň zjistila, že kočky přinesou domů jen necelou jednu třetinu ulovené kořisti. Znamená to, že jedna kočka uloví v průměru cca 30 zvířat za měsíc.

Studie v časopise Nature Communications (www.nature.com/articles/ncomms2380) zohlednila řadu výzkumů z Ameriky, Evropy, Austrálie a Nového Zélandu. Podle ní zabijí kočky jen v USA ročně 1,3–4 miliardy ptáků a 6,3–22,3 miliardy savců. Ukazuje se, že kočky jsou nejzávažnějším antropogenním vlivem vůbec. Závažnějším než vliv dopravy, elektrovodů, nárazů do budov, lovu a pesticidů.

Zákony

Co tedy s tím? Je nějaká další možnost přesvědčit lidi, aby nepouštěli kočky bez dozoru ven?

Řešení je zdánlivě velmi jednoduché. Stačí se podívat do platné legislativy. V *Zákoně na ochranu zvířat proti týrání* č. 246/1992 Sb. je v § 13 uvedeno: „Každý je povinen zabezpečit zvířeti

v zájmovém chovu přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete a **učinit opatření proti úniku zvířat**.“ Vyplývá z toho, že každý, kdo nechá kočku se volně pohybovat bez dozoru venku, porušuje zákon.

Pohybuje-li se kočka ve volné krajině – na poli, louce či v lese, tedy zpravidla na honební ploše –, je ještě navíc porušen *Zákon o myslivosti* č. 441/2001 Sb. § 10: „**Je zakázáno vlastníkům domácích zvířat**, včetně zvířat ze zájmových chovů a zvířat z farmových chovů **zvěře, nechat je volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele** nebo vedoucího.“

Pro ty, kteří argumentují zájmy koček, lze najít vodítko v § 10 prováděcí vyhlášky k zákonu na ochranu zvířat proti týrání č. 114/2010 Sb. (*Vyhláška o ochraně handicapovaných zvířat při chovu*): „Pro rehabilitaci, odchov mláďat, **přípravu na vypuštění a dlouhodobý chov** jezevce lesního, mývala, **kočky divoké** a psovitých šelem musí být prostory pro handicapovaná zvířata o ploše 12 m² a výšce 2 m, minimální délka nejkratší stěny je 2 m, pro 1 handicapované zvíře, pro každé další handicapované zvíře 2 m² navíc (...) prostory pro handicapovaná zvířata musí být vybaveny dřevěnými boudami pro každé handicapované zvíře, o velikosti odpovídající velikosti handicapovaného zvířete (...) pro kuny a kočky divoké musí být prostory pro handicapovaná zvířata vybaveny kmeny na šplhání nebo palandou ve výšce minimálně 1,5 m (...) v prostorech pro handicapovaná zvířata musí

House husy velké zabitě kočkou.

FOTO: JAN KAŠINSKÝ

být písčité plochy nebo mísy s přírodním materiálem k zahrabávání trusu.“

Tím by mohlo být vše vyřešeno. Stačí dodržovat zákon. Je-li podle názoru odborníků dostačující prostor 12 m² pro kočku divokou, není žádný důvod, proč by nemohla kočka domácí žít v bytě o ploše 50 nebo 100 m². Kočka domácí je zvíře domácí a má být proto doma.

Kočka je lovec!

Jsem si vědom, že bude velmi těžké změnit názory na kočky jako neškodnou roztomilou bytost, která si občas pohraje s nějakou myškou, a většinou se jen mazlí nebo vyhřívá na slunci. O tom, že kočka ráda loví ptáky, věděli už naši předkové. V Pompejích byla nalezena nádherná mozaika stará 2000 let, zobrazující kočku na lovu.

Na závěr ještě několik osobních zkušeností s kočkou – lovcem volně žijících zvířat. Husy velké se chodí pást na břehy rybníků. Přestože housata vodí a hlídají oba rodiče, je kočka schopna housata ulovit. Dokládá to snímek na předchozí stránce.

Dva největší zajíci polní, přijatí do Záchrané stanice v Bartošovicích, které přinesla nebo spíše přivlekla kočka domů, měli 440 a 520 gramů. Znamená to, že kočka je schopna ulovit půlkilového zajíce!

Na závěr ještě jeden tip: Dnes máme téměř neomezené možnosti vyhledávat informace na internetu. Zadejte si do vyhledávače tato tři slova: **cat kill bird**.

*Autor je pracovníkem záchrané stanice v Bartošovicích.
Kontakt: J.Kasinsky@seznam.cz*

ZVÍŘE V nouzi

Podpořit záchrané stanice v jejich nelehké práci můžete prostřednictvím veřejné sbírky **Zvíře v nouzi** – sbírkový účet: **33553322/0800**.

V roce 2016 bylo záchraným stanicím díky této sbírce rozděleno **1 023 082 Kč**.

Bližší informace o sbírce i Národní síti záchraných stanic naleznete na www.zvirevnouzi.cz.

FOTO: LUBOŠ VANĚK

Akce „Zimní sčítání kání“ je ohrožena

Již od roku 1984 jsou v ČR každou zimu sčítány káně lesní.

V té době bylo takové sčítání velmi potřebné. Káně lesní byla koncem 70. let minulého století zařazena mezi druhy, jejichž odstřel byl úplně zastaven. Velmi brzy se však začaly množit žádosti o opětovné alespoň částečné omezení káně lesní odstřelem. Jako důvod byl uváděn kritický úbytek drobné lovné zvěře, jehož příčinu však musíme hledat především v rozsáhlých změnách v otevřené zemědělské krajině. Zastánci odstřelu se však snažili přinést argumenty o „škodlivosti“ káně lesní. Mimo jiné tvrdili, že zatímco hnízdní populace skutečně příliš nepřibývá, v zimě početní stavy kání u nás rostou, hlavně díky migraci z jiných částí Evropy.

Jeden z nejstarších odborných programů ČSOP

Pro zjištění, zda tento důvod je pravdivý, bylo zahájeno pravidelné sčítání kání lesních v zimě. Akci vyhlásil Ústřední výbor ČSOP, což byl tehdy nejvyšší orgán naší organizace, v roce 1982. Od roku 1987 se zajiš-

TEXT PAVEL ŘEPA

tění akce ujala základní organizace ČSOP v Tachově a autor tohoto článku se stal hlavním koordinátorem. Byla upřesněna metodika akce, která se od té doby neměnila. Cílem je zjistit, jaký trend vývoje mají počty kání v zimním období v průběhu let. Proto je sčítáno každoročně v polovině listopadu, ledna a března. Jsou tak zachyceny početní stavy nejen ve vlastním zimním období, ale také koncem podzimu a v předjaří, nedlouho před zahájením hnízdění. Bylo získáno přes 300 spolupracovníků ze všech částí republiky, kteří v určených termínech sčítali káně na 5 km dlouhých trasách v otevřené krajině. Při srovnání po sobě následujících zim podle počtu jedinců zjištěných na transektech sčítaných v obou z nich získáme údaje o vývoji počtu kání na určitém vzorku naší krajiny. Pokud je transektů dostatečný počet a jsou rovnoměrně rozloženy po celém území, pak změny počtu na nich budou s dostatečnou přesností odrážet změny celkového počtu zimní populace.

Akce probíhá každou zimu. Jediným přerušením byla zima 1989/1990, kdy se projevil vliv politických událostí teh-

dejšího roku. Hned od zimy 1990/1991 však akce pokračovala, zatím bez přerušování. A jaké byly výsledky? Ukazuje se, že počty kání v jednotlivých zimách mnohdy dosti kolísají. Přitom v období let 1992–1995 a 2005–2008 bylo možno konstatovat zřetelné přibývání počtu. Byla však i období, kdy početnost spíše klesala. Poklesy byly velmi výrazné, ale omezovaly se jen na krátká období (např. roky 1995–1997 nebo nověji 2003–2005). Početnost zimních stavů káně lesní je tedy v podstatě stabilní. Prokázalo se jasně, že o nějakém nebezpečném růstu početnosti v zimních obdobích se v dlouhodobém vývoji nedá hovořit, takže jakékoli pokusy o regulaci kání odstřelem jsou naprosto nesmyslné.

Hledáme spolupracovníky!

Akce probíhá již přes 30 let, a tak připravila materiál, který může být velmi cenný pro poznání dlouhodobého vývoje početnosti daného druhu a hle-

FOTO: LUBOŠ VANĚK

dání jeho příčin. V současné době se již takové vyhodnocení připravuje. Bylo by velmi dobré, kdyby se povedlo akci udržet i pro roky příští, je však stále větší problém se získáváním dostatečného počtu spolupracovníků.

Akce byla zahájena s neuvěřitelně velkým počtem spolupracovníků, který v zimě 1987/1988 dokonce překročil šest set. Zájem o akci pak ovšem rychle klesal, v zimě 1993/1994 poklesl počet spolupracovníků pod 300, po roce 2000 jich bylo okolo dvou set a v zimě 2008/2009 již jen o málo převyšoval jedno sto. Tuto hranici považujeme za limitní a při poklesu pod ní výsledky nemůžeme považovat za dostatečně věrohodné. Když se stav nelepšil, začali jsme uvažovat o skončení akce. V zimě 2013/2014 přišlo jen 60 hlášení, takže situace se stala kritickou. V loňském roce byla akce silně propagována a bylo získáno přes čtyřicet nových zájemců, z nichž asi tři čtvrtiny skutečně v zimě 2015/2016 sčítaly. Počet hlášení došlých v této zimě stoupl na 90. Počet se opět přiblížil touzebně očekávané stovce, takže zatím v akci pokračujeme. Ovšem stále se pohybujeme na dolní hranici únosnosti, k dobrému zajištění jejího dalšího průběhu je potřeba alespoň 30–40 dalších pomocníků.

Proto se obracíme na naši veřejnost s prosbou o pomoc. Samozřejmě, že především vítáme amatérské ornitology, pro něž je sledování ptáků koníčkem. Zkušenosti z uplynulých let však naznačují, že je možno využít pro akci i obecné zájemce o přírodu, kteří

nemají hlubší ornitologické znalosti. Káně je druh mezi lidmi dosti známý a snadno rozpoznatelný. Protože jsme rezignovali na odlišování káně lesní a rousné a sčítáme oba druhy dohromady, je naše akce příležitostí i pro mnohé turisty, milovníky procházek v přírodě a hlavně pro lidi, jimž není osud naší přírody lhostejný a chtějí k jejímu poznání a ochraně aktivně přispět. Proto prosíme každého, koho akce upoutala, aby se k ní přidal. Znamená to každou zimu třikrát projít nedlouhý úsek krajiny, zaznamenat výsledky pozorování a zaslat je koordinátorovi akce.

Podrobná metodika

Zimního sčítání kání je uveřejněna na www.csop.cz/docs/up/metodika_akce_buteo.pdf.

Kdo se rozhodne, že chce s touto akcí pomoci, může se obrátit na koordinátora akce: RNDr. Pavel Řepa, Muzeum Českého lesa, třída Míru 447, 347 01 Tachov, tel. 604 194 010, e-mail: pavel.repa@tachov.cz. Každý dostane podrobnější popis metody a pokyny pro nejbližší zimu. Budeme vděčni všem, kdo pomohou udržet při životě jednu z nejdelších monitorovacích ornitologických akcí u nás.

Autor je koordinátorem Zimního sčítání kání.

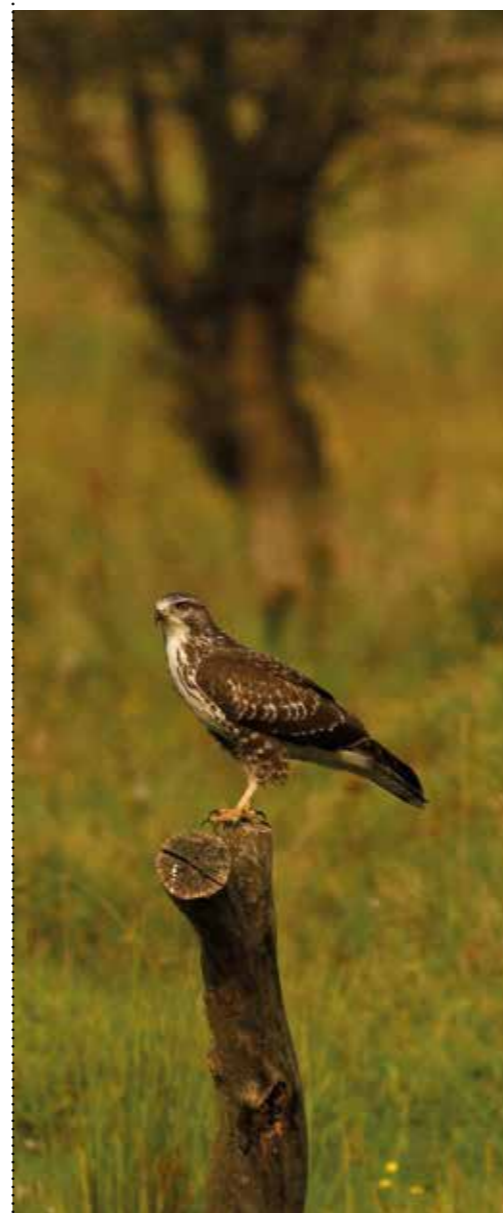

FOTO: LUBOŠ VANĚK